Przegląd Sejmowy
nr 2(187)/2025, s. 123–149; https://doi.org/10.31268/PS.2025.293

Marek Białokur*
Teresa Maresz**

O przeszłości w teraźniejszości na Wiejskiej uchwalonej, czyli rzecz o patronach roku Sejmu RP i Senatu RP w latach 2001–2023

About the Past in the Present as Enacted at Wiejska Street, or About the Patrons of the Year of the Sejm of the Republic of Poland and the Senate of the Republic of Poland in the Years 2001–2023

The Sejm and the Senate of the Republic of Poland have specific functions and powers in the Polish legal system. The legislative function, that is enacting Acts of Parliament and resolutions, allows the Sejm of the Republic of Poland and the Senate of the Republic of Poland to determine the basic directions of the State's activity. The creative function consists in directly appointing and dismissing constitutional bodies and persons who are members of these bodies. The third function boils down to controlling the actions of the executive branch of government. Bearing in mind these commonly known facts, the authors of the article decided to draw attention to the important, in their opinion, although not formally defined, educational and upbringing function. It finds expression in many actions of deputies and senators, including the commemoration of figures, organisations, institutions, ideas, events, places and cities that are important in the history of the Polish nation and State, in annual resolutions establishing the patron of a given year. The aim of the article is to analyse the resolutions of the Sejm of the Republic of Poland and of the Senate of the Republic of Poland adopted over the years 2000–2022 and to present the process for adopting such resolutions using a few selected examples.

Keywords: Sejm of the Republic of Poland, Senate of the Republic of Poland, commemorative resolutions, patronage, history, history in public space

Sejm RP i Senat RP mają w polskim porządku prawnym określone funkcje i uprawnienia. Funkcja ustawodawcza, a więc uchwalanie ustaw i uchwał, pozwala na określanie podstawowych kierunków działalności państwa. Funkcja kreacyjna polega na bezpośrednim powoływaniu i odwoływaniu organów konstytucyjnych oraz osób, które wchodzą w skład tych

* **Dr hab. Marek Białokur, prof. UO**
Uniwersytet Opolski, Instytut Historii, Polska
University of Opole, Institute of History, Poland
marek.bialokur@uni.opole.pl, https://orcid.org/0000-0002-8475-033X

** **Dr hab. Teresa Maresz, prof. UKW**
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Wydział Historyczny, Polska
Kazimierz Wielki University, Faculty of History, Poland
teresamaresz@ukw.edu.pl, https://orcid.org/0000-0003-1751-3948

Artykuł został udostępniony na licencji Creative Commons – Uznanie Autorstwa 3.0 Polska (CC BY 3.0 PL)

organów. Trzecia z funkcji sprowadza się do kontroli działań władzy wykonawczej. Mając na względzie te powszechnie znane fakty, autorzy artykułu postanowili zwrócić uwagę na istotną ich zdaniem, choć formalnie nieokreśloną, funkcję kształcąco-wychowawczą. Znajduje ona wyraz w wielu działaniach posłów i senatorów, w tym w upamiętnianiu ważnych w dziejach narodu i państwa polskiego postaci, organizacji, instytucji, idei, wydarzeń, miejsc i miast w corocznych uchwałach ustanawiających patrona danego roku. W tekście postawiono sobie za cel analizę uchwał sejmowych i senackich z lat 2000–2022 oraz przedstawienie na kilku wybranych przykładach procesu przyjmowania takich aktów.

Słowa kluczowe: Sejm RP, Senat RP, uchwały okolicznościowe, patronat, historia, historia w przestrzeni publicznej

I. Wprowadzenie

Na przełomie XX i XXI w. do tradycyjnych sposobów budowania tożsamości polskiego społeczeństwa dołączył nowy element. Stanowią go coroczne okolicznościowe wyróżnienia, które są podejmowane na drodze uchwał Sejmu RP i Senatu RP. Jako pierwsza z taką inicjatywą wyszła niższa izba parlamentu, która pod koniec 2000 r. ustanowiła rok 2001 Rokiem Ignacego Jana Paderewskiego. Pięć lat później tą samą drogą podążył Senat RP i uchwalił rok 2006 Rokiem Języka Polskiego. Przez 20 lat, do 2023 r., Sejm RP uhonorował w ten sposób już ponad 80 osób, wydarzeń historycznych, a nawet idei. Senat RP wyróżnił ich blisko 50.

Fakt, że wiele inicjatyw upamiętniających zasłużone dla polskiej historii postaci, wydarzenia i idee ma swój początek w uchwałach parlamentarnych, nie jest powszechnie znany. Wynika to m.in. z niskiej oceny jakości pracy posłów i senatorów wśród Polaków, co może dziwić w kontekście zainteresowania, jakie przejawiają oni nie tylko w stosunku do działalności publicznej, lecz także życia prywatnego parlamentarzystów. Wobec tego zasadne wydaje się przedstawienie roli i znaczenia uchwał parlamentarnych ustanawiających patronów poszczególnych lat. Analiza działań podjętych w ciągu minionych dwóch dekad ma przecież istotne znaczenie w wymiarze lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim, a nawet międzynarodowym w aspekcie budowania tożsamości i jest bez wątpienia godna uwagi także na forum debaty naukowej.

Bazą źródłową niniejszego artykułu są unormowania regulaminów Sejmu RP i Senatu RP w zakresie zasad przyjmowania uchwał rocznicowych, a także sejmowe i senackie uchwały ustanawiające patronaty w latach 2001–2023. W ramach omówienia przykładowych debat sięgnięto do stenogramów obrad nad senacką uchwałą w sprawie Roku Języka Polskiego oraz sejmową uchwałą ustanawiającą Rok Józefa Rufina Wybickiego. Zastosowaną metodą badawczą jest jakościowa analiza źródeł, czyli wspomnianych uchwał obu izb parlamentu przyjętych w latach 2000–2022. Świadomie zrezygnowano z analizy zawartości poszczególnych aktów. Kilka uchwał, np. te dotyczące powstań śląskich czy stulecia odzyskania niepodległości przez Polskę oraz rocznic wybuchu II wojny światowej, doczekało się osobnych opracowań

autorstwa Lecha Michała Nijakowskiego[1] oraz Bartłomieja Seclera[2]. Autorzy niniejszego artykułu w żadnym wypadku nie podejmują rywalizacji ani polemiki ze wspomnianymi badaczami. Dla dobra nauki dobrze się dzieje, gdy nad tematami pochylają się różne osoby, które wnoszą swój wkład w dopełnienie obrazu przeszłości. Dzięki temu czytelnik ma możliwość zestawienia różnych sposobów narracji, jak również poszerzenia wiedzy z perspektywy historyków, politologów czy socjologów.

Artykuł ma klasyczny układ pracy badawczej. W pierwszej kolejności wyjaśniono procedury uchwalania patronatów rocznicowych przez obie izby polskiego parlamentu po czasach transformacji ustrojowej – w wolnej Polsce. Następnie zebrano chronologicznie wszystkie osoby, wydarzania czy idee będące podmiotami uchwał Sejmu RP i Senatu RP, poczynając od 2000 r. aż po 2022 r. Na tej podstawie w wyniku analizy kryteriów podejmowania uchwał pogrupowano je według przypadających w danym roku rocznic – najczęściej były to rocznice urodzin czy śmierci danej osoby, a także okrągłe rocznice upamiętnianych wydarzeń z dziejów polskich. Dla zilustrowania atmosfery panującej przy podejmowaniu uchwał zdecydowaliśmy się na przywołanie trzech dyskusji parlamentarzystów w trakcie prac nad nimi. Przytoczyliśmy po jednym przykładzie uchwały sejmowej i senackiej, a także egzemplifikację prac nad tym samym patronatem w obu izbach parlamentu. Na zakończenie pochyliliśmy się nad terminami „polityka historyczna" oraz „polityka pamięci", obecnymi w przestrzeni publicznej. To one stanowią drogowskaz dla parlamentarzystów pochodzących z różnych opcji politycznych. Wybór patrona danego roku (względnie brak zgody na zaproponowany patronat) bardzo często był jednomyślny, ale niekiedy także podyktowany poglądami posłów i senatorów, mających decydujący głos w sprawach tak istotnych jak uhonorowanie wydarzenia czy postaci, które przekłada się później na całoroczne obchody w Polsce XXI w.

II. Regulacje

Patronaty nad poszczególnymi latami są wyróżnieniami podejmowanymi okolicznościowo w drodze uchwały. Pierwsze regulacje w tej kwestii pochodzą z 1992 r. Wówczas to Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w art. 33a regulaminu swoich prac zawarł zapis dotyczący ustanowienia danego roku rokiem osoby lub wydarzenia[3].

[1] L.M. Nijakowski, *Sejmowe uchwały upamiętniające jako medium pamięci zbiorowej. Studium przypadku: Muzeum Śląska Opolskiego*, „Studia Socjologiczne" 2021, nr 1, s. 43–60.

[2] B. Secler, *Odzyskanie niepodległości w uchwałach rocznicowych Sejmu i Senatu RP i świadomości historycznej Polaków*, [w:] *Polska po latach niewoli*, red. R. Kowalczyk, Społeczne Stowarzyszenie Prasoznawcze „Stopka" im. Stanisława Zagórskiego, Łomża 2018, s. 345–360; *idem*, *Narracje alternatywne i marginalne w uchwałach rocznicowych Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2009–2019. Przykład uchwał upamiętniających 70. i 80. rocznicę wybuchu II wojny światowej*, „Politeja" 2021, nr 1, s. 209–226.

[3] Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, M.P. nr 26, poz. 185, art. 33a.

Projekt takiej uchwały – czytamy w Regulaminie Sejmu RP [dalej: Regulamin Sejmu] – mógł być wnoszony do dnia 31 października poprzedniego roku. Kolejnym krokiem było skierowanie projektu uchwały do pierwszego czytania w Komisji Kultury i Środków Przekazu, która na przedstawienie Sejmowi RP sprawozdania o projektach miała czas do 30 listopada. Praktyka pokazała, że terminy te były zbyt późne, żeby sprawnie przeprowadzić cały proces legislacyjny, ale przede wszystkim dobrze przygotować przedsięwzięcia, które miały być realizowane w ramach danego roku patronackiego. W efekcie według obowiązującego obecnie Regulaminu Sejmu projekt musi być wniesiony znacznie wcześniej, tj. do 30 kwietnia[4]. Marszałek Sejmu kieruje go do pierwszego czytania w komisji, która z kolei ma czas do 31 maja na przedstawienie sprawozdania. Regulamin Sejmu stanowi, że komisja może wnioskować o przyjęcie najwyżej pięciu projektów uchwał ustanawiających patrona danego roku. W szczególnie uzasadnionych przypadkach Marszałek Sejmu, po zasięgnięciu opinii Prezydium Sejmu, może wydłużyć termin zarówno składania projektów uchwał przez posłów, jak i prac Komisji Kultury i Środków Przekazu. Może wyrazić również zgodę na wystąpienie przez wspomnianą komisję z wnioskiem o przyjęcie dodatkowych, ale nie więcej niż dwóch, projektów uchwał.

W obowiązującym Regulaminie Senatu Rzeczypospolitej Polskiej [dalej: Regulamin Senatu], którego pierwotną wersję senatorowie uchwalili 23 listopada 1990 r., a następnie kilkukrotnie zmieniali, w art. 84 czytamy, że projekt uchwały w sprawie ustanowienia roku rokiem osoby lub wydarzenia oraz projekt uchwały związany z przypadającą rocznicą Marszałek Senatu kieruje do Komisji Ustawodawczej[5]. Prace nad projektami prowadzone były także w senackiej Komisji Kultury i Środków Przekazu. Sprawozdawcą komisji może być senator niebędący jej członkiem, jeżeli jest wnioskodawcą projektu uchwały lub popierającym wniosek. Projekt uchwały może być wniesiony do 30 września roku poprzedzającego patronat. W Regulaminie Senatu zaznaczono, że do projektu uchwały dołącza się planowany ramowy program obchodów, a Komisja Ustawodawcza przedstawia Senatowi RP sprawozdanie do 31 października. W szczególnie uzasadnionych przypadkach Marszałek Senatu, po zasięgnięciu opinii Prezydium Senatu, może wydłużyć terminy składania i procedowania projektów uchwał. Dokument stanowi ponadto, analogicznie jak w przypadku Regulaminu Sejmu, że Senat RP podejmuje nie więcej niż pięć uchwał w sprawie ustanowienia danego roku rokiem osoby lub wydarzenia.

[4] Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 maja 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, M.P. poz. 483, art. 33a.

[5] Obwieszczenie Marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 sierpnia 2018 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały Senatu Rzeczypospolitej Polskiej – Regulamin Senatu, M.P. poz. 846.

III. Docenieni bohaterowie przeszłości

W latach 2000–2022 Sejm RP przyjął uchwały ustanawiające patronami poszczególnych lat 70 postaci (w tym Jana Pawła II, Stefana Wyszyńskiego i Zbigniewa Herberta dwukrotnie) lub grup ludzi, 10 wydarzeń oraz 6 idei, instytucji, organizacji i miejsc. I tak kolejno: w 2001 r. byli to Stefan Wyszyński i Ignacy Jan Paderewski; w 2002 r. – Eugeniusz Kwiatkowski i Jan Kiepura; w 2003 r. – Władysław Sikorski i Aleksander Kamiński; w 2004 r. – Witold Gombrowicz, Władysław Grabski i Stefan Rowecki; w 2006 r. – Jerzy Giedroyc i Jan Łaski; w 2007 r. – Karol Szymanowski, Stanisław Wyspiański i Artur Rubinstein; w 2008 r. – Zbigniew Herbert oraz niepodległość; w 2009 r. – Juliusz Słowacki oraz rodzinna opieka zastępcza; w 2010 r. – Fryderyk Chopin; w 2011 r. – Czesław Miłosz, Maria Skłodowska-Curie oraz Jan Heweliusz; w 2012 r. – Janusz Korczak, Józef Ignacy Kraszewski i Piotr Skarga; w 2013 r. – Julian Tuwim, Jan Czochralski i Witold Lutosławski; w 2014 r. – Oskar Kolberg, Jan Karski i Jan z Dukli; w 2015 r. – Jan Długosz, polski teatr, Jan Paweł II i Jan Potocki; w 2016 r. – jubileusz 1050-lecia chrztu Polski, cichociemni, Henryk Sienkiewicz, Feliks Nowowiejski oraz solidarność polsko-węgierska; w 2017 r. – rzeka Wisła, Joseph Conrad-Korzeniowski, Adam Chmielowski i Honorat Koźmiński, Tadeusz Kościuszko, marszałek Józef Piłsudski, Władysław Biegański, a także 300-lecie koronacji obrazu Matki Bożej Częstochowskiej; w 2018 r. – jubileusz 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości, prawa kobiet, konfederacja barska, Irena Sendlerowa, Ignacy Tokarczuk, pamięć powstania wielkopolskiego i Zbigniew Herbert; w 2019 r. – Gustaw Herling-Grudziński, powstania śląskie, Stanisław Moniuszko, Anna Walentynowicz i unia lubelska; w 2020 r. – Leopold Tyrmand, Jan Paweł II, Roman Ingarden, Stanisław Żółkiewski, Bitwa Warszawska i zaślubiny Polski z morzem w Pucku; w 2021 r. – Stefan Wyszyński, Krzysztof Kamil Baczyński, Cyprian Kamil Norwid, Konstytucja 3 maja, Stanisław Lem, Tadeusz Różewicz i grupa Ładosia; w 2022 r. – Józef Wybicki, Maria Grzegorzewska, Wanda Rutkiewicz, Maria Konopnicka, Ignacy Łukasiewicz, Józef Mackiewicz oraz romantyzm polski; w 2023 r. – Wojciech Korfanty, Jerzy Nowosielski, Aleksander Fredro, Jadwiga Zamoyska, Maurycy Mochnacki, Aleksandra Piłsudska i Paweł Edmund Strzelecki.

Patronatów ustanowionych przez Senat RP jest blisko o połowę mniej, co przede wszystkim wynika z przyjęcia pierwszej takiej uchwały pięć lat po tym, jak po raz pierwszy uczynił to Sejm RP. W ostatnich latach, co poniżej zostanie wykazane, Senat RP nie ustępuje jednak izbie niższej w liczbie honorowanych postaci, wydarzeń, idei, a nawet miast. I tak w latach 2005–2022 senatorowie podjęli uchwały ustanawiające patronami poszczególnych lat 30 postaci lub grup osób, 8 wydarzeń, 16 innych okoliczności (w tym idei, miejsc, organizacji, instytucji). Kolejno byli to: w 2006 r. – język polski; w 2007 r. – miasto Kraków i Władysław Anders; w 2008 r. – Andrzej i Olga Małkowscy; w 2009 r. – polska demokracja; w 2010 r. – Fryderyk Chopin oraz demokracja lokalna; w 2011 r. – Maksymilian Maria Kolbe i Maria

Skłodowska-Curie; w 2012 r. – uniwersytety trzeciego wieku; w 2013 r. – powstanie styczniowe; w 2014 r. – Jan Nowak-Jeziorański, wielki jubileusz Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz odrodzenie Senatu RP; w 2015 r. – samorząd terytorialny; w 2016 r. – Henryk Sienkiewicz, solidarność polsko-węgierska i jubileusz 1050-lecia chrztu Polski; w 2017 r. – 300-lecie koronacji obrazu Matki Bożej Częstochowskiej, Władysław Biegański, Władysław Raczkiewicz, Tadeusz Kościuszko i Józef Haller; w 2018 r. – niepodległość, pamięć powstania wielkopolskiego 1918/1919, Prawdy Polaków spod Znaku Rodła, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II i harcerstwo; w 2019 r. – Liga Morska i Rzeczna, Maria Szymanowska, Stanisław Moniuszko, matematyka i unia lubelska; w 2020 r. – Jan Kowalewski, Jan Paweł II, Józef Maria Bocheński, Bitwa Warszawska i fizyka; w 2021 r. – powstania śląskie, Cyprian Kamil Norwid, Stefan Wyszyński, polska tradycja konstytucyjna i pracownicy ochrony zdrowia; w 2022 r. – Władysław Bartoszewski, Bronisław Geremek, Ignacy Łukasiewicz, Bruno Schulz i botanika, a w 2023 r. – Wisława Szymborska, Mikołaj Kopernik, Jan Matejko, Włodzimierz Przerwa-Tetmajer oraz pamięć bohaterek i bohaterów getta warszawskiego.

Z przywołanego zestawienia wyłania się obraz postaci, wydarzeń oraz idei, które na przestrzeni minionych dwóch dekad – co zbiegło się z początkiem nie tylko nowego wieku, lecz także tysiąclecia – zostały w szczególny sposób docenione przez polskich parlamentarzystów. Nie budzą kontrowersji w kontekście tego, że upamiętniono je w ten sposób, natomiast niektóre z nich, np. osoby o znaczących dokonaniach, *de facto* dopiero za sprawą tego wyróżnienia „przebiły się" do szerszej świadomości społecznej jako zasłużone dla Polski i Polaków. Do tej grupy należą W. Biegański, J.M. Bocheński, J. Czochralski, J. Kowalewski czy I. Tokarczuk. Naturalnie nie należy przeceniać uchwał, ale też nie można ich lekceważyć, uznając, że pozostały tylko na papierze. Dlatego już w tym miejscu odnotujmy, że w każdym kolejnym roku zarówno rosła liczba organizowanych przedsięwzięć wpisujących się w obchody, jak i znacząco się one profesjonalizowały, do czego przyczyniał się Internet. Bardzo wyraźnie było to widać w przypadku upamiętnień z lat 2018, 2019 i 2021, kiedy to swoje patronaty miały m.in. powstania wielkopolskie i śląskie[6].

Prześledźmy zatem listę osób i wydarzeń uhonorowanych przez Sejm oraz Senat RP. Z racji tego, że w większości wyróżnienia takie przypadały na rocznice urodzin lub śmierci wybitnych Polaków, sprawdziliśmy, które z dat przeważały. Parlament prawie dwukrotnie częściej odwoływał się do daty narodzin wielkich postaci, nie było to jednak uzależnione od profesji tych osób, a bardziej wynikało z okrągłej rocznicy. Zrozumiałe są więc daty typu:

– 600 lat od narodzin – jak to było w przypadku Jana z Dukli czy J. Długosza;

– 400 lat od narodzin – jak to było w przypadku J. Heweliusza;

---

[6] *Vide* M. Białokur, *Powstania śląskie we współczesnej kulturze popularnej i przestrzeni publicznej*, [w:] *Powstania śląskie. Polityka – historia – pamięć*, red. M. Kopczyński, B. Kuświk, Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski, Muzeum Historii Polski, Opole–Warszawa 2021, s. 247–263.

– 200 lat od narodzin – jak w przypadku J. Słowackiego, F. Chopina, S. Moniuszki, C.K. Norwida, J.I. Kraszewskiego, O. Kolberga, I. Łukasiewicza;

– 100 lat od narodzin – jak w przypadku J. Kiepury, A. Kamińskiego, W. Lutosławskiego, S. Lema, T. Różewicza, I. Tokarczuka, G. Herlinga-Grudzińskiego, K.K. Baczyńskiego, J. Karskiego, A. Kamińskiego, J. Giedroycia, J. Nowaka-Jeziorańskiego, S. Wyszyńskiego, C. Miłosza, L. Tyrmanda, Jana Pawła II.

Obok tych okrągłych jubileuszy znalazły się liczne przykłady sztucznie zaokrąglonych rocznic narodzin, czyli:

– 230. rocznica urodzin (M. Szymanowska);

– 180. urodziny (M. Konopnicka);

– 160. urodziny (J. Conrad-Korzeniowski);

– 150. urodziny (J. Piłsudski);

– 130. urodziny (W. Grabski, B. Schulz);

– 120. urodziny (A. Rubinstein, J. Mackiewicz, A. i O. Małkowscy, S. Wyszyński);

– 115. urodziny (W. Anders);

– 90. urodziny (B. Geremek, A. Walentynowicz).

Drugim kryterium wskazywania patronów przez obie izby parlamentu stały się daty śmierci Polaków zasłużonych w różnych dziedzinach życia. Tych rocznic, w porównaniu ze wskazanymi wyżej, było o połowę mniej. Można wymienić:

– 400. rocznicę śmierci (P. Skarga, S. Żółkiewski);

– 200. rocznicę śmierci (T. Kościuszko, J. Wybicki, J. Potocki);

– 100. rocznicę śmierci (S. Wyspiański, H. Sienkiewicz, W. Biegański).

Były też „prawie okrągłe" rocznice:

– 110 lat od śmierci (Z. Herbert);

– 70 lat od śmierci (F. Nowowiejski, K. Szymanowski, M.M. Kolbe, W. Raczkiewicz);

– 60 lat (I.J. Paderewski, S. Rowecki, J. Tuwim, J. Czochralski);

– 55 lat (J. Kowalewski, chociaż w jego przypadku można doszukiwać się intencji uczczenia rocznicy wojny bolszewickiej 1920 r., w której J. Kowalewski złamał szyfry wroga);

– 50 lat (R. Ingarden).

Z czasem zaczęły pojawiać się patronaty z okazji niedawnych śmierci poszczególnych osób, jak to było w przypadku Jana Pawła II w roku 2015, gdy mijała 10. rocznica tego wydarzenia. Wtedy chodziło też jednak o włączenie papieża w poczet świętych Kościoła katolickiego w 2014 r. W 10. rocznicę śmierci ustanowiono też Rok Zbigniewa Herberta (2008 r.) i Rok Ireny Sendlerowej (w 2018 r.). Kolejny raz ogłoszono Rok Zbigniewa Herberta 20 lat po jego śmierci (także w 2018 r.), 30 lat po śmierci – Rok Wandy Rutkiewicz (w 2022 r.), a 25 lat – Rok Józefa Marii Bocheńskiego (w 2020 r.).

W dwóch przypadkach ustanowienie roku patronackiego było naszym zdaniem spóźnione – A. Chmielowski (1845–1916) oraz H. Koźmiński (1829–1916) zostali objęci uchwałą Sejmu RP w roku 2017.

Rok 2011 został za sprawą obu izb Rokiem Marii Skłodowskiej-Curie (1867–1934) nie w rocznicę jej urodzin czy śmierci, ale w 100. rocznicę otrzymania Nagrody Nobla w dziedzinie chemii za wydzielenie czystego radu.

Jan Paweł II został wyróżniony dwukrotnie: w 2015 oraz 2020 r. Pierwszy raz we wspomnianą 10. rocznicę śmierci, a po raz drugi – w 100. rocznicę urodzin. Rok 2020 był Rokiem Jana Pawła II na mocy dwóch odrębnych uchwał – Sejmu RP i Senatu RP. Również Stefan Wyszyński został uhonorowany dwa razy: w 2001 r. w 100. rocznicę urodzin, a po raz drugi w 2021 r. w uznaniu „szczególnego znaczenia […] dla poszanowania godności człowieka i wolności, szacunku dla Ojczyzny i budowania wolnej i niepodległej Polski". Także Zbigniew Herbert doczekał się dwóch uhonorowań: w 2008 oraz w 2018 r. – w obu przypadkach były to rocznice śmierci: najpierw 10., a następnie 20.

W czterech przypadkach trudno doszukiwać się powyżej wskazanych prawidłowości, bo kryterium wyboru nie stanowiła ani rocznica narodzin, ani rocznica śmierci. Tak było z Rokiem Eugeniusza Kwiatkowskiego (1888–1974) w 2002 r. Cztery lata później patronem został Jan Łaski (1499–1560). Rok 2017 Senat RP uchwalił Rokiem Józefa Hallera (1873–1960), a rok 2022 decyzją Sejmu RP został ustanowiony Rokiem Marii Grzegorzewskiej (1887–1967).

W pierwszych latach, zgodnie z przyjętymi regulaminami obu izb parlamentu, uchwalano zaledwie po kilku patronów roku, nie więcej niż pięciu. W Sejmie RP w roku 2016 zaczęto tę zasadę nagminnie naruszać, korzystając z zapisu, że w wyjątkowych sytuacjach marszałek izby może zezwolić na większą liczbę patronatów rocznicowych. I tak na rok 2017 posłowie uchwalili patronaty aż sześciu osób oraz miejsca i wydarzenia – łącznie osiem powodów do świętowania. Równie dużo okazji było w latach 2020–2022: na rok 2020 Sejm RP uchwalił patronaty dwóch osób ze względu na rocznice urodzin (o czym była mowa wyżej), dwóch osób w związku z rocznicami śmierci oraz dwóch rocznic historycznych (chrztu Polski oraz zaślubin z morzem). Na rok 2021 wybrano rocznice urodzin pięciu Polaków (w tym czterech poetów i pisarzy) oraz 230. rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 maja, a także upamiętniono grupę Ładosia. Rok 2022 też został licznie uhonorowany przez Sejm RP, który uchwalił go rokiem pamięci aż sześciu osób oraz romantyzmu polskiego (w rocznicę umownie przyjętego jego początku: 1822 r.). Natomiast Senat RP przez cały analizowany okres ani razu nie przekroczył wyznaczonej regulaminem liczby pięciu uchwał. Ostatni analizowany rok, czyli 2023, przyniósł siedem patronatów uchwalonych przez Sejm RP i pięć – przez Senat RP.

Co ciekawe, posłowie i senatorowie z czasem zaczęli dublować swoje decyzje i wręcz rozpoczął się wyścig o to, która z izb jako pierwsza ogłosi patrona danego roku. Tak było z wyborem patrona roku 2010 – F. Chopina – czy roku 2011: M. Skłodowskiej-Curie. Od 2016 do 2022 r. obie izby parlamentu dzieliły przynajmniej jednego patrona: w 2016 r. – solidarność polsko-węgierską oraz H. Sienkiewicza; w 2017 r. – W. Biegańskiego i T. Kościuszkę oraz koronację obrazu Matki Bożej Częstochowskiej; w 2019 r. – S. Moniuszkę i unię lubelską; w 2020 r. – Jana

Pawła II oraz Bitwę Warszawską; w 2021 r. – S. Wyszyńskiego oraz C.K. Norwida; a w 2022 r. – I. Łukasiewicza.

IV. Nie tylko ludzie, lecz także wydarzenia

Jak już zostało wspomniane – uchwałami patronackimi zostały objęte również rocznice ważnych wydarzeń z dziejów polskich. Z pominięciem wskazania roku, w którym je obchodzono, przedstawiamy chronologiczne zestawienie istotnych zdaniem posłów i senatorów faktów. Są to:

– chrzest Polski (966 r.);
– lokacja miasta Krakowa (1257 r.);
– założenie Uniwersytetu Jagiellońskiego (1364 r.);
– unia lubelska (1569 r.);
– koronacja obrazu Matki Bożej Częstochowskiej (1717 r.);
– konfederacja barska (1768 r.);
– Konstytucja 3 maja (w 1791 r.; obie izby objęły patronat nad obchodami);
– wybuch powstania styczniowego (1863 r.);
– odzyskanie niepodległości przez Polskę (1918 r.; obie izby objęły patronat nad obchodami);
– powstanie wielkopolskie (1918–1919 r.; obie izby objęły patronat nad obchodami);
– założenie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II (1918 r.);
– uchwalenie praw wyborczych kobiet (1918 r.);
– powstanie Związku Harcerstwa Polskiego (1918 r.);
– powstania śląskie (1919–1921; obie izby objęły patronat nad obchodami);
– Bitwa Warszawska (1920 r.);
– założenie Ligi Morskiej i Rzecznej (1924 r.);
– ogłoszenie Prawd Polaków spod Znaku Rodła (1932 r. – powstanie „Rodła”; 1938 r. – I Kongres Polaków w Niemczech, który odbył się w Berlinie);
– działalność cichociemnych;
– działalność grupy Ładosia (ratowanie Żydów w czasie II wojny światowej);
– solidarność polsko-węgierska (rewolucja węgierska i wydarzenia poznańskie w 1956 r.; obie izby objęły patronat nad obchodami).

W kilku przypadkach parlamentarzyści patronatem obejmowali idee bliżej nieosadzone w czasie. Częściej takie uchwały jednak podejmowali senatorowie. Można tu wymienić: język polski, matematykę, fizykę czy botanikę. W 2009 r. Sejm RP docenił rodzinną opiekę zastępczą, a w 2021 r. Senat RP – pracowników ochrony zdrowia. Osobną grupę stanowią: polska demokracja (rok 2009), lokalna demokracja (rok 2010), samorząd terytorialny (rok 2015), odrodzenie Senatu RP (fakt miał miejsce w 1989 r., a w 2014 r. przypadała 25. rocznica), uniwersytety trzeciego wieku (rok 2012) oraz polski teatr (rok 2015).

Trudno z powyższego zestawienia jednoznacznie wykazać zasadę, którą mogli kierować się posłowie i senatorowie inicjujący przyjęcie uchwał w sprawie patronatów na kolejne lata[7]. Oczywiście ich uzasadnienia były obszerne, ale czy zawsze konkretne i zasadne? Kilka przykładów z obrad komisji obu izb parlamentu zostanie przytoczonych poniżej.

Jak wykazano, parlamentarzyści w latach 2000–2022 przyjęli 140 uchwał i tym samym wyróżnili i upamiętnili szczególnie zasłużone osoby, wydarzenia historyczne, idee, organizacje, instytucje, miejsca i miasta. Istotne jest, że nie budząc większych kontrowersji, patronat przyczynia się do budowania tożsamości narodowej w wielu wymiarach. Nietrudno sobie wyobrazić, że tego rodzaju uchwały mogły się stać, niemal za każdym razem, gdy nad nimi procedowano w Sejmie lub Senacie RP, okazją do burzliwej, a nawet gorszącej opinię publiczną dyskusji. Więcej niż przeoczeniem byłoby również przemilczenie okoliczności, gdy partykularne polityczne interesy brały górę nad docenieniem roli postaci lub wydarzenia historycznego, które część parlamentarzystów postanowiła w ten szczególny sposób docenić.

V. Nie zawsze zgodni

Główne siły polityczne rywalizujące na forum parlamentu w XXI w. niestety czasami odrzucały argumenty merytoryczne, kierując się niezrozumiałym interesem partykularnym. Pierwsza z takich sytuacji miała miejsce w 2009 r., kiedy to projekt uchwały złożony, co należy podkreślić, po regulaminowym terminie przez posłów Prawa i Sprawiedliwości [dalej: PiS], a zakładający ustanowienie roku 2010 Rokiem Marii Konopnickiej (z okazji 100. rocznicy jej śmierci) zablokowała – mająca wówczas największy klub parlamentarny w Sejmie RP – Platforma Obywatelska [dalej: PO]. Argumentem sejmowej Komisji Kultury i Środków Przekazu za odrzuceniem w pierwszym czytaniu projektu uchwały był wspomniany zbyt późny termin jego złożenia. Z argumentem tym nie zgodzili się posłowie PiS[8]. Pod wpływem krytyki, która przebiła się do ogólnopolskich mediów, politycy PO zaproponowali przyjęcie

[7] Próbę znalezienia odpowiedzi na tak postawione pytanie podjęli: B. Secler, *Wielkie rocznice w uchwałach VI kadencji Sejmu RP*, [w:] *Wielkie rocznice w dyskursie publicznym i pamięci społecznej*, red. M. Kosman, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2011, s. 321–336; *idem*, *Konfliktowe rocznice – wymiar międzynarodowy polskiej polityki pamięci na przykładzie wybranych uchwał rocznicowych Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Humanistyczny" 2017, nr 2, s. 115–124; L.M. Nijakowski, *Uchwały sejmowe jako mechanizm polityki pamięci*, „Przegląd Humanistyczny" 2017, nr 2, s. 89–103; M. Skrzypek, *Delegitymizacja tranzycji systemowej w polskim dyskursie sejmowym na przykładzie exposé Prezesów Rady Ministrów i uchwał okolicznościowych (1991–2019)*, „Refleksje" 2022, nr 2, s. 171–185. Jednak i oni skupili się raczej na decyzjach, niekiedy wskazując na tło polityczne i poglądy wnioskodawców konkretnych uchwał.

[8] *Platforma nie lubi Konopnickiej*, <https://www.wprost.pl/kraj/178542/platforma-nie-lubi-konopnickiej.html>, dostęp 31 I 2023.

w 2010 r. specjalnej uchwały upamiętniającej M. Konopnicką, co też uczyniono we wrześniu tego roku[9].

Druga z szeroko komentowanych debat nad projektem uchwały ustanawiającej patrona odbyła się w 2012 r. Wówczas to posłowie PiS podjęli próbę uchwalenia Roku Pamięci Powstania Styczniowego w 2013 r., w 150. rocznicę jego wybuchu. Argumentem parlamentarzystów PO za odrzuceniem wniosku tym razem miał być fakt, że taką uchwałę 3 sierpnia 2012 r. przyjął już Senat RP i nie było potrzeby jej dublowania. To twierdzenie bardzo szybko zostało obalone, kiedy przypomniano, że Senat RP, którego marszałkiem był polityk PO Bogdan Borusewicz, w trybie pozaregulaminowym, gdyż dopiero w styczniu 2011 r., zreflektował się, że w grudniu 2010 r. Sejm RP ogłosił rok 2011 Rokiem Marii Skłodowskiej-Curie, i postanowił przyjąć analogiczną uchwałę[10].

Opisane powyżej przypadki należały jednak do wyjątków, a zdecydowana większość uchwał zarówno w Sejmie RP, jak i w Senacie RP przegłosowywana była bez głosów sprzeciwu. Żeby przybliżyć tryb prac nad uchwałami, które, jak już nieraz podkreślono w artykule, nie pozostały bez wpływu na proces budowania tożsamości w wielu wymiarach, wybrano trzy przykłady. Ze względu na zasadę reprezentatywności – jeden odnosi się do uchwały poselskiej, a drugi do senatorskiej, natomiast trzeci prezentuje prace obu izb parlamentu nad uchwałą w tym samym roku i dotyczącą tej samej osoby.

VI. Wybrani patroni w szczegółach – senacki Rok Języka Polskiego

Pierwsza chronologicznie (przegłosowana w 2005 r.) była uchwała procedowana w Senacie RP, która rok 2006 ustanowiła Rokiem Języka Polskiego. Prace nad nią rozpoczęły się późno, gdyż pod koniec wspomnianego roku 2005. Wówczas to senacka Komisja Kultury i Środków Przekazu przekazała projekt Marszałkowi Senatu, który 1 grudnia, zgodnie z art. 79 ust. 1 oraz art. 84 ust. 4 i 5 Regulaminu Senatu, skierował go do rozpatrzenia w pierwszym czytaniu do Komisji Ustawodawczej oraz wymienionej Komisji Kultury i Środków Przekazu. Pierwsze czytanie odbyło się 8 grudnia na wspólnym posiedzeniu obu komisji, któremu przewodniczyli Janusz Gałkowski (z PiS, z ramienia Komisji Ustawodawczej) i Krystyna Bochenek (z PO, z Komisji Kultury i Środków Przekazu). Na posiedzenie zaproszono gości reprezentujących Radę Języka Polskiego – Jerzego Podrackiego, Katarzynę Kłosińską i Agatę Hącię z Uniwersytetu Warszawskiego.

Uzasadniając podjęcie prac nad tym projektem uchwały, senatorka K. Bochenek zaznaczyła, że inicjatywa została życzliwie przyjęta przez polskich językoznawców, w tym członków Rady Języka Polskiego przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk,

[9] Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 września 2010 r. w sprawie uczczenia pamięci Marii Konopnickiej, M.P. nr 70, poz. 865.

[10] *Spór w Sejmie o uczczenie 150. rocznicy wybuchu powstania styczniowego*, <https://dzieje.pl/aktualnosci/spor-w-sejmie-o-uczczenie-150-rocznicy-wybuchu-powstania-styczniowego>, dostęp 31 I 2023.

która to ściśle współpracowała z parlamentarzystami, oraz Komitetu Językoznawstwa Polskiej Akademii Nauk. Zainteresowanie pomysłem wykazały również Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego i Towarzystwo Kultury Języka. W dalszej części wystąpienia K. Bochenek podkreśliła, że prace nad projektem uchwały podjęto z kilku powodów. Najpierw przypomniała, że właśnie w 2006 r. miało upłynąć 10 lat od powołania Rady Języka Polskiego. Senatorka zwróciła uwagę na fakt, że ostatnimi czasy obserwuje się niebezpieczny trend lekceważenia języka i jego odrębności. Zaznaczyła, że w Internecie brakuje polskich znaków, bagatelizowana jest ortografia, panuje bylejakość, a zapis jest często dosłownym przeniesieniem formy mówionej języka. K. Bochenek wskazała też na obserwowany i potwierdzany przez badania spadek czytelnictwa, co stanowi główny powód ubożenia języka mówionego i pisanego. Uczestnicy posiedzenia podkreślili, że należy pielęgnować odmiany regionalne i gwarowe polszczyzny w promocji małych ojczyzn. Przywołana argumentacja jest szczególnie istotna w kontekście tematyki poruszanej w niniejszej publikacji, czyli budowania lokalnych i regionalnych tożsamości. Ponadto K. Bochenek zasugerowała senatorom, żeby ci wykazali się dbałością o właściwą formę języka urzędowego, w tym prawniczego: „Myślę, że będziemy mieć tu też spore pole do popisu. Powinniśmy zastanowić się nad językiem legislacji, który wychodzi z obu izb parlamentu"[11].

Przewodnicząca przypomniała także, że podejmowane są różne akcje propagujące polszczyznę, ale narastające tendencje unifikujące nie sprzyjają rozwojowi i promocji języka narodowego. Dodała, że wraz ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej radykalnie zmieniła się sytuacja polszczyzny – stała się ona piątym pod względem ważności językiem Wspólnoty, z ok. 8-procentowym udziałem w strukturach unijnych. Wzrosło zainteresowanie nią wśród eurodeputowanych, pracowników administracji, tłumaczy i studentów. K. Bochenek w imieniu członków Komisji Kultury i Środków Przekazu zaznaczyła, że ustanowienie Roku Języka Polskiego wyraźnie wzmocni działania promujące polszczyznę poza krajem. Przypomniała, że czasami nie jest ona mostem, która łączy ludzi, ale staje się murem, który dzieli. Jednocześnie zwróciła uwagę, że Rok Języka Polskiego może służyć promocji Senatu RP. Umieszczenie na stronie internetowej tej izby informacji o projekcie, przygotowane plakaty na ten temat oraz szeroka informacja medialna miały podkreślić rolę organu w promowaniu polszczyzny. Uchwalenie Roku Języka Polskiego miało też podnieść rangę wszelkich akcji upowszechniających wiedzę o kulturze języka, a także przyciągnąć do nich środki masowego przekazu. Zdaniem senatorki temat, wbrew powszechnej opinii, jest nośny, czego dowodzą liczne programy radiowe i telewizyjne oraz wypowiedzi znawców języka polskiego – Jerzego Bralczyka, Andrzeja Markowskiego, Jana Miodka, J. Podrackiego[12].

---

[11] Zapis stenograficzny (41) ze wspólnego posiedzenia Komisji Kultury i Środków Przekazu (4.) oraz Komisji Ustawodawczej (5.) w dniu 8 grudnia 2005 r. (nieautoryzowany), <http://ww2.senat.pl/k6/kom/kksp/2005/004ksp.htm>, dostęp 2 II 2023.

[12] Zapis stenograficzny (41) ze wspólnego posiedzenia Komisji Kultury i Środków Przekazu (4.) oraz Komisji Ustawodawczej (5.) w dniu 8 grudnia 2005 r. (nieautoryzowany), <http://ww2.senat.pl/k6/kom/kksp/2005/004ksp.htm>, dostęp 2 II 2023.

Po wystąpieniu K. Bochenek odczytano proponowany tekst uchwały i przeprowadzono nad nim dyskusję. Głos zabrało trzech senatorów – Adam Massalski (PiS) oraz Kazimierz Kutz (senator niezależny) i Aleksander Bentkowski (Polskie Stronnictwo Ludowe [dalej: PSL]; dwaj ostatni z Koła Senatorów Niezależnych i Ludowych). O ile wypowiedź A. Massalskiego dotyczyła kwestii redakcyjno-stylistycznych, o tyle wystąpienia K. Kutza i A. Bentkowskiego odnosiły się do zagadnień, które są szczególnie istotne w kontekście tego artykułu. K. Kutz przypomniał, że bardzo podobną, jeśli nie taką samą, uchwałę Senat RP podjął rok wcześniej w sprawie Mikołaja Reja – senator sprawozdawca uzasadniał ją tymi samymi argumentami. W tej sytuacji, jak zaznaczył K. Kutz, „byłoby rzeczą dosyć zabawną, gdyby Senat co roku czy w każdej kadencji podejmował takie uchwały, które są tylko uchwałami, dlatego że co miałoby z tego dalej wynikać, jakie byłyby praktyczne profity z takiej uchwały? Takie uchwały się robi, dwa lata temu była uchwała, ogłoszono Rok Jana Kiepury, była to inicjatywa, jak mówią na Śląsku, «subregionu zagłębiowskiego» i na tym się skończyło. Jeśli pani mówi, że należałoby poprawiać ustawy, to jak by to miało wyglądać? Jeśli już o tym mówimy w uchwale, to powinna nastąpić konkretyzacja tego. Bo słowo jest słowem. Nikomu to się do tej pory nie udało. Na poprzednim posiedzeniu była duża reprezentacja naukowców, którzy się zajmują językiem… Ja bym po prostu prosił, żeby sprawdzić, jak to było w poprzedniej kadencji, bo nie tak dawno coś podobnego uchwalaliśmy”[13].

W odpowiedzi K. Bochenek przypomniała, że K. Kutz miał na myśli zapewne uchwałę Senatu RP z dnia 18 lutego 2005 r. przyjętą w 500. rocznicę urodzin M. Reja, ojca piśmiennictwa polskiego, która to uchwała odnosiła się tylko do tego twórcy. Z tym stwierdzeniem nie zgodził się K. Kutz, który zwrócił uwagę, że dotyczyła ona dokładnie tego samego – „Był taki sam apel, żeby język…”. Z kolei K. Bochenek raz jeszcze zaznaczyła, że wcześniejszy tekst dotyczył ściśle M. Reja, a nie języka polskiego jako takiego. Po tej wymianie zdań głos zabrał A. Bentkowski, który odniósł się do drugiej części wypowiedzi K. Kutza i wskazał na konieczność poczynienia starań, żeby cała inicjatywa nie skończyła się tylko na samej uchwale. „Może to właśnie pani przewodnicząca i komisja, którą pani kieruje – zaproponował A. Bentkowski – będzie inicjatorką pewnych prac, pewnych działań w tym roku, które by właśnie promowały poprawny język polski. Myślę o jakiejś konferencji, myślę o jakichś spotkaniach, myślę o jakimś wydawnictwie senackim. Jeżeli chodzi o prace legislacyjne, to nic nie stoi na przeszkodzie, żeby Senat był inicjatorem pewnych zmian w ustawie o języku polskim, która swego czasu z trudem – pamiętam to – przeszła przez Sejm, żeby ją poprawić. Chodzi mi po prostu o to, aby nie skończyć naszych prac tylko na tej uchwale, ale żeby coś za tym się jeszcze kryło”[14]. Z zapisu stenograficznego spotkania

[13] Zapis stenograficzny (41) ze wspólnego posiedzenia Komisji Kultury i Środków Przekazu (4.) oraz Komisji Ustawodawczej (5.) w dniu 8 grudnia 2005 r. (nieautoryzowany), <http://ww2.senat.pl/k6/kom/kksp/2005/004ksp.htm>, dostęp 2 II 2023.

[14] Zapis stenograficzny (41) ze wspólnego posiedzenia Komisji Kultury i Środków Przekazu (4.) oraz Komisji Ustawodawczej (5.) w dniu 8 grudnia 2005 r. (nieautoryzowany), <http://ww2.senat.pl/k6/kom/kksp/2005/004ksp.htm>, dostęp 2 II 2023.

wynika, że senatorowie brali udział w przywołanym przed chwilą posiedzeniu dwóch komisji przez niespełna 30 minut.

Kolejnym krokiem było drugie czytanie. Obejmowało przedstawienie Senatowi RP sprawozdania komisji o projekcie uchwały, przeprowadzenie dyskusji oraz zgłaszanie wniosków. Wspólne sprawozdanie Komisji Ustawodawczej oraz Komisji Kultury i Środków Przekazu ponownie przedstawiła K. Bochenek, informując, że projekt uchwały, po wprowadzeniu do niej jednej poprawki, został przyjęty jednogłośnie. Uzasadniając inicjatywę uchwalenia roku 2006 Rokiem Języka Polskiego, senatorka posłużyła się argumentami, które zaprezentowała na posiedzeniu połączonych komisji. W trakcie dyskusji nie złożono wniosku przeciwnego do wniosku przedstawionego przez komisje w sprawozdaniu i Senat RP przystąpił do trzeciego czytania, obejmującego jedynie głosowanie[15]. W jego wyniku senatorowie jednomyślnie – 89 głosami – podjęli uchwałę, w której czytamy: „Polszczyzna łączyła w przeszłości i łączy dziś wszystkich Polaków, bez względu na miejsce zamieszkania, wiek, poglądy polityczne i wszelkie inne różnice czy odrębności. Nie ma innego dobra tak powszechnego i tak ważnego dla nas wszystkich jak język ojczysty. Po polsku rozmawiamy, przekazujemy swoje uczucia, uczymy mówić nasze dzieci, wyznajemy wiarę, piszemy wiersze. Możemy mieć różne poglądy, zajmować różne stanowiska w wielu kwestiach, możemy się spierać, dyskutować, ale zawsze będziemy to robić po polsku i nie jest obojętne, czy będzie to język różnorodny i bogaty, piękny i poprawny, etyczny i estetyczny, czy też ubogi i prymitywny, pełen sloganów i nieporadnych sformułowań, niepotrzebnych zapożyczeń i wulgaryzmów. Język jest podstawowym składnikiem tożsamości Polaków i dobrem kultury narodowej. Biorąc to pod uwagę, uchwala się, co następuje: Senat ogłasza rok 2006 Rokiem Języka Polskiego. Senat wyraża przekonanie, że w Roku Języka Polskiego należy pokazywać polszczyznę w jej bogactwie i w całej różnorodności – od języka ogólnego do odmian regionalnych i gwar ludowych, w których często wyraża się kultura małych ojczyzn; od stylów artystycznych do wypowiedzi zawodowych i środowiskowych, od języka pokolenia najstarszego do gwary młodzieżowej. Zdaniem Senatu – w telewizji, w radiu, na łamach prasowych należy upowszechniać wiedzę o języku, propagować dobrą polszczyznę oraz kulturę języka. To, jaka będzie polszczyzna, zależy przede wszystkim od nas samych, od naszej postawy wobec języka ojczystego; gospodarzami języka są bowiem wszyscy nim się posługujący. W opinii Senatu ochrona i rozwijanie języka polskiego pozwoli zachować tożsamość kulturową i świadomość odrębności we wspólnej, ale przecież różnorodnej Europie. Wejście do Unii Europejskiej spowodowało, że troska o polszczyznę nabrała nowego wymiaru: nasz język stał się piątym (pod względem liczby użytkowników) językiem Unii Europejskiej i istnieje duża szansa na to, by stał się także jednym z najważniejszych języków europejskich. Powinniśmy więc nie tylko dbać o polszczyznę w kraju, lecz także upowszechniać ją poza granicami Polski. Polszczyzna nas łączy

[15] Drugie i trzecie czytanie projektu uchwały w sprawie ustanowienia roku 2006 Rokiem Języka Polskiego, <http://ww2.senat.pl/k6/dok/diar/05/0501a.htm#a27>, dostęp 2 II 2023.

i niech to będzie język bogaty, poprawny i piękny. Z tych względów Senat zwraca się do władz publicznych i Polaków o ochronę, otaczanie opieką i kultywowanie polszczyzny”[16].

Przedstawione powyżej okoliczności dotyczące przyjęcia pierwszej uchwały Senatu wolnej Polski ustanawiającej patrona roku pokazują, że inicjatywa ta – pomimo politycznego oblicza izby wyższej, w której nie brakowało ostrych sporów – nie rodziła większych kontrowersji. Wątpliwości, *nota bene* uzasadnione, budziło jedynie to, na ile samą ideę docenienia języka polskiego uchwałą senacką uda się spopularyzować wśród obywateli.

VII. Wybrani patroni w szczegółach – sejmowy Rok Józefa Wybickiego

Sejm RP w ustanawianiu patronów poszczególnych lat, jak pamiętamy, wyprzedził Senat RP o pięć lat. Pierwszych patronów ustanowił na rok 2001. Analogicznie jak w przypadku uchwały Senatu RP przywołamy jeden z przykładów. Analizie poddamy proces uchwalenia Roku Józefa Wybickiego, jednego z siedmiu patronów roku 2022. W tym kontekście warto przypomnieć, że w historii nie brakuje postaci, które na jej kartach zapisały się *de facto* tylko dzięki jednemu wydarzeniu. I choć jest to dla nich krzywdzące, gdyż ich życie było niejednokrotnie bardzo barwne, a one same – aktywne na wielu polach i z wieloma niewątpliwymi osiągnięciami, to jeden historyczny fakt sprawił, że nie tylko są obecne na kartach opracowań naukowych, lecz także mają trwałe miejsce w społecznej świadomości. Do tego grona należy Józef Wybicki, który w lipcu 1797 r., pisząc słowa *Pieśni Legionów Polskich we Włoszech*, nie mógł przypuszczać, że dla swoich rodaków stanie się postacią symboliczną.

Sejm RP ustanowił Rok Józefa Wybickiego 14 października 2021 r.[17] Dlaczego akurat wtedy w tak szczególny sposób doceniono autora polskiego hymnu narodowego? Powodów jest kilka. Po pierwsze, 10 marca 2022 r. przypadła 200. rocznica jego śmierci, a 29 września – 275. rocznica urodzin. Po drugie, 225 lat wcześniej J. Wybicki napisał słowa *Pieśni Legionów Polskich we Włoszech*. I wreszcie, po trzecie – 95 lat wcześniej *Mazurek Dąbrowskiego* został oficjalnie ogłoszony hymnem państwowym Rzeczypospolitej Polskiej.

Wróćmy jednak do chronologii wydarzeń – 27 kwietnia 2021 r. posłowie Koalicji Polskiej na podstawie art. 33a Regulaminu Sejmu wnieśli do Marszałek Sejmu Elżbiety Witek projekt uchwały w sprawie ustanowienia roku 2022 Rokiem Józefa Rufina Wybickiego[18]. Reprezentantem wnioskodawców był poseł Marek Biernacki (PSL).

---

[16] Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 grudnia 2005 r. w sprawie ustanowienia roku 2006 Rokiem Języka Polskiego, M.P. nr 84, poz. 1203.

[17] Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej z dnia 14 października 2021 r. w sprawie ustanowienia roku 2022 Rokiem Józefa Wybickiego, M.P., poz. 981.

[18] Poselski projekt uchwały w sprawie ustanowienia roku 2022 Rokiem Józefa Rufina Wybickiego, druk sejmowy nr 1138, <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/druk.xsp?nr=1138>, dostęp 3 II 2023.

Kilka tygodni później z taką samą inicjatywą wystąpili posłowie klubu parlamentarnego Koalicji Obywatelskiej [dalej: KO], którzy jako swojego reprezentanta w pracach komisji wskazali posła Kazimierza Plockego[19].

Pierwsze czytanie projektów uchwał, za zgodą wnioskodawców rozpatrywanych wspólnie, odbyło się 28 września 2021 r. na posiedzeniu sejmowej Komisji Kultury i Środków Przekazu. W tym dniu posłowie reprezentanci przyznali, że inicjatywą upamiętnienia autora polskiego hymnu przez Sejm RP zainteresowali ich pracownicy Muzeum Hymnu Narodowego w Będominie, będącego filią Muzeum Narodowego w Gdańsku. M. Biernacki, jako przedstawiciel grupy posłów, która pierwsza zgłosiła projekt uchwały, podkreślił, że J. Wybicki w Polsce jednoznacznie kojarzony jest z hymnem – „Utworem, który mimo różnych naszych podziałów zawsze jednoczył Polaków"[20]. M. Biernacki przedstawił członkom komisji wydarzenia związane z postacią J. Wybickiego, które uzupełnił występujący po nim K. Plocke. Parlamentarzyści byli zgodni, że Wybicki swoją aktywnością na wielu polach zasłużył na to szczególne wyróżnienie, które miało być okazją do przypomnienia go i pogłębienia badań nad dziełem jego życia. Po krótkiej dyskusji, w której najwięcej czasu zajęła kwestia umieszczenia w uchwale drugiego imienia J. Wybickiego (Rufin) oraz dodania do tekstu uchwały informacji, że Będomin (miejsce urodzenia autora hymnu) leży na Kaszubach, komisja jednomyślnie (oddano 20 głosów) rekomendowała Sejmowi RP ustanowienie roku 2022 Rokiem Józefa Rufina Wybickiego. Na posłankę sprawozdawczynię wybrano wiceprzewodniczącą komisji – Bożenę Żelazowską (PSL, Koalicja Polska). Drugie czytanie projektu uchwały odbyło się 14 października 2021 r. Za jej przyjęciem w brzmieniu, którego podstawę stanowił projekt przygotowany przez przedstawicieli Koalicji Polskiej, głosowało 446 posłów, jedynie Dobromir Sośnierz z Konfederacji Wolność i Niepodległość był przeciw, a nikt nie wstrzymał się od głosu[21].

Warto w tym miejscu przypomnieć, że J. Wybicki został doceniony już w początkach niepodległej Polski. W 1923 r. jego prochy sprowadzono do Poznania i umieszczono w krypcie kościoła św. Wojciecha, w którym na wzór krakowskiej stworzono Poznańską Skałkę ze szczątkami zasłużonych Wielkopolan[22]. Po kolejnych 100 latach, a więc dokładnie w 200. rocznicę śmierci, kojarzony jednoznacznie przez Polaków ze słowami

---

[19] Poselski projekt uchwały w sprawie ustanowienia roku 2022 Rokiem Józefa Wybickiego, druk sejmowy nr 1272, <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=1272>, dostęp 3 II 2023.

[20] Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Kultury i Środków Przekazu (nr 67) z dnia 28 września 2021, <https://orka.sejm.gov.pl/zapisy9.nsf/0/F44F8F66758D79B3C1258760003B9E5A/%24File/0171609.pdf>, s. 3–6, dostęp 7 II 2023.

[21] Głosowanie nr 9 na 39. posiedzeniu Sejmu RP, pkt 12. Sprawozdanie Komisji o poselskich projektach uchwał w sprawie: – ustanowienia roku 2022 Rokiem Józefa Rufina Wybickiego, – ustanowienia roku 2022 Rokiem Józefa Wybickiego (druki nr 1138, 1272 i 1598). Głosowanie nad całością projektu, <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/agent.xsp?symbol=glosowania&nrkadencji=9&nrposiedzenia=39&nrglosowania=9>, dostęp 7 II 2023.

[22] J. Sobczak, *Przejdziem Wartę. Wielkopolskimi śladami Józefa Wybickiego i Jana Henryka Dąbrowskiego*, Wydawnictwo Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury, Poznań 1996, s. 96–97.

Pieśni Legionów Polskich we Włoszech – Mazurka Dąbrowskiego, został on doceniony w sposób szczególny i dołączył do grona patronów roku. „Teraz dopiero dają się pojąć owe wyrazy pieśni Legionistów: «Jeszcze Polska nie zginęła, kiedy my żyjemy». – Każdy bowiem człowiek, mający w sobie iskrę narodową, gdziekolwiek się znajduje, skoro myśli, czuje, działa, może być pewnym, że w tejże chwili miliony współrodaków jego myślą, czują i działają podobnież jak on. Ta spojnia niewidoma związuje każdą narodowość”[23].

VIII. Wybrani patroni w szczegółach – sejmowy a senacki Rok Mikołaja Kopernika

Za trzeci przykład niech posłuży zestawienie prac obu izb parlamentu nad uchwaleniem roku 2023 Rokiem Mikołaja Kopernika. Jako pierwsi z inicjatywą wystąpili senatorowie. Już 12 kwietnia 2022 r. Komisja Nauki, Edukacji i Sportu przedstawiła Marszałkowi Senatu propozycję Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, a w sierpniu 2022 r. – projekt uchwały ustanawiającej rok 2023 Rokiem Mikołaja Kopernika w 550. rocznicę jego urodzin[24].

Niezależnie od trwających prac w Senacie RP 15 września 2022 r. do Sejmu RP wpłynął projekt analogicznej uchwały. Jego wnioskodawcą był poseł Robert Gontarz z PiS. W uzasadnieniu podkreślono fakt, iż polski astronom „otrzymał gruntowne wykształcenie”, „przez pewien czas mieszkał w domu Donico Marii de Novara”, „całe swe dorosłe życie, po powrocie z Italii, spędził na Warmii”, a „w wolnym czasie poświęcał się naukom przyrodniczym, do których zaliczała się astronomia”[25]. Natomiast nie wyjaśniono, na czym polegał wkład M. Kopernika w rozwój nauki. Projektodawcy ograniczyli się do stwierdzenia, iż w „Małym komentarzu” (oryg. *Commentariolus*) uczony dał „podwaliny pod skoncentrowaną na Słońcu heliocentryczną teorię”. Zabrakło chociażby informacji na temat jego dzieła pt. *De revolutionibus orbium coelestium* (*O obrotach sfer niebieskich*). Zdaniem wnioskodawcy powodem uchwalenia Roku Mikołaja Kopernika miał być fakt, że: „Nazwisko Mikołaja Kopernika jest znane na całym świecie. Na Księżycu i na Marsie możemy podziwiać piękne kratery Kopernik”, oraz to, że „w podręcznikach 180 krajów świata znajdują się rozdziały poświęcone polskiemu astronomowi”[26]. Wśród uzasadnień doniosłości rzeczonej uchwały

[23] A. Mickiewicz, lekcja XIII, [w:] *idem*, *Literatura słowiańska*, tłum. F. Wrotkowski, t. 2: *Rok drugi, 1841–1842*, Księgarnia Jana Konstantego Żupańskiego, Poznań 1865, <https://archive.org/details/literaturasowia02mickgoog/page/n270/mode/2up>, s. 252, dostęp 25 VI 2025.

[24] Pismo przewodniczącego Komisji Nauki, Edukacji i Sportu Kazimierza Wiatra do marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej Tomasza Grodzkiego, Warszawa, 4 sierpnia 2022 r., druk senacki nr 789, <https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatdruki/12367/druk/789.pdf>, dostęp 27 III 2023.

[25] Wniesione projekty uchwał, którym jeszcze nie został nadany nr druku: Projekt uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia… w sprawie ustanowienia roku 2023 Rokiem Mikołaja Kopernika, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/Projekty/9-021-405-2022/$file/9-021-405-2022.pdf>, dostęp 26 III 2023.

[26] Wniesione projekty uchwał, którym jeszcze nie został nadany nr druku: Projekt uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia… w sprawie ustanowienia roku 2023 Rokiem Mikołaja Kopernika, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/Projekty/9-021-405-2022/$file/9-021-405-2022.pdf>, dostęp 26 III 2023.

rocznicowej można przeczytać: „Powszechnie Kopernikowi przypisuje się ogromny wpływ na rewolucję naukową", a „wkład Kopernika w dyskurs intelektualny […] pomógł zainspirować innych myślicieli do sformułowania własnych teorii opartych na obserwowalnych faktach i zjawiskach naukowych"[27]. Przywołany projekt nie doczekał się procedowania w Sejmie RP.

Procedowanie i uzasadnienie projektu senackiej uchwały ustanawiającej rok 2023 Rokiem Mikołaja Kopernika miały inny charakter. Prace w Senacie RP i jego komisjach trwały przeszło sześć miesięcy – od wiosny do jesieni 2022 r. Przewodniczący Komisji Nauki, Edukacji i Sportu senator Kazimierz Wiatr (PiS) w piśmie przewodnim skierowanym do Marszałka Senatu ujął uzasadnienie inicjatora tego przedsięwzięcia – rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. W przedłożonym projekcie uchwały podkreślono wykształcenie uczonego i pełnione przez niego funkcje, a także wpływ jego odkrycia astronomicznego na światową naukę. Ponadto wyeksponowano fakt, iż jest on nie tylko doceniany za teorię heliocentryczną, lecz także uznawany za twórcę metody naukowej w dociekaniu prawdy[28]. Na potwierdzenie takiej opinii o astronomie przytoczono jego słowa: „myśli uczonego są niezależne od osądu ogółu – ponieważ dążeniem uczonego, o ile tylko ludzkiemu rozumowi pozwala na to Bóg, jest szukanie we wszystkim prawdy"[29]. Przywołano wkład M. Kopernika w rewizję fizyki Arystotelesa, co otworzyło drogę do mechaniki klasycznej i teorii grawitacji Isaaca Newtona. Na koniec napisano: „Jego odkrycie spowodowało rewolucję naukową zwaną przewrotem kopernikańskim"[30]. Do projektu uchwały dołączono planowany ramowy program obchodów. Senator K. Wiatr, jako przewodniczący komisji, został upoważniony do reprezentowania jej stanowiska w dalszych pracach nad tym projektem.

Pierwsze czytanie odbyło się 19 października 2022 r. na posiedzeniu Komisji Ustawodawczej. Senator K. Wiatr wymienił nazwiska osób ze środowisk samorządowych i naukowych podpisujących się pod inicjatywą projektu uchwały senatu w sprawie Roku Mikołaja Kopernika (przewodniczącego Rady Miasta Torunia, prezesa Towarzystwa Naukowego w Toruniu, prezesa Towarzystwa Miłośników Torunia oraz rektorów Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu,

---

[27] Wniesione projekty uchwał, którym jeszcze nie został nadany nr druku: Projekt uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia… w sprawie ustanowienia roku 2023 Rokiem Mikołaja Kopernika, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/Projekty/9-021-405-2022/$file/9-021-405-2022.pdf>, dostęp 26 III 2023.

[28] Pismo przewodniczącego Komisji Nauki, Edukacji i Sportu Kazimierza Wiatra do marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej Tomasza Grodzkiego, Warszawa, 4 sierpnia 2022 r., druk senacki nr 789, <https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatdruki/12367/druk/789.pdf>, s. 2, dostęp 27 III 2023.

[29] Pismo przewodniczącego Komisji Nauki, Edukacji i Sportu Kazimierza Wiatra do marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej Tomasza Grodzkiego, Warszawa, 4 sierpnia 2022 r., druk senacki nr 789, <https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatdruki/12367/druk/789.pdf>, s. 2, dostęp 27 III 2023.

[30] Pismo przewodniczącego Komisji Nauki, Edukacji i Sportu Kazimierza Wiatra do marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej Tomasza Grodzkiego, Warszawa, 4 sierpnia 2022 r., druk senacki nr 789, <https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatdruki/12367/druk/789.pdf>, s. 2, dostęp 27 III 2023.

wojewodów kujawsko-pomorskiego i warmińsko-mazurskiego, marszałków województw kujawsko-pomorskiego i warmińsko-mazurskiego, prezydentów Olsztyna i Torunia oraz metropolity warmińskiego i biskupa toruńskiego, a także ministra edukacji i nauki)[31]. K. Wiatr udostępnił senatorom zasiadającym w Komisji Ustawodawczej wykaz imprez towarzyszących obchodom Roku Mikołaja Kopernika. Zarówno pierwszemu (19 października 2022 r.), jak i drugiemu czytaniu projektu uchwały (16 listopada 2022 r.) towarzyszyła pełna zgoda senatorów z różnych opcji politycznych. Głos zabrali Jan Maria Jackowski (PiS) oraz Marek Borowski (Klub Parlamentarny KO) – ich uwagi dotyczyły głównie korekty językowej czy edytorskiej[32].

W ramach drugiego czytania senator sprawozdawca K. Wiatr mniej uwagi poświęcił samemu astronomowi, a skupił się na znaczeniu przedkładanej uchwały i ogłoszenia Roku Mikołaja Kopernika. Jak zauważył, „patronat tego roku to nie tylko promocja naszego narodu i państwa, lecz także upowszechnienie osiągnięć polskiej nauki”[33]. Uczestnikami 52. posiedzenia Senatu RP X kadencji[34] 16 listopada 2022 r. w charakterze gości byli: prezydent Torunia Michał Zaleski, przewodniczący Rady Miasta Torunia Marcin Czyżniewski, rektor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu Andrzej Sokala, prezes Towarzystwa Miłośników Torunia Krzysztof Mikulski, prezes Towarzystwa Naukowego w Toruniu Andrzej Radzimiński, a także biskup toruński Wiesław Śmigiel oraz wojewoda kujawsko-pomorski Mikołaj Bogdanowicz i marszałek województwa kujawsko-pomorskiego Piotr Całbecki[35]. Finałem prac trwających od kwietnia do listopada 2022 r. było głosowanie, w którym wzięło udział 90 senatorów i wszyscy opowiedzieli się za projektem[36].

Uchwała Senatu RP, przyjęta w brzmieniu, które w sierpniu zaproponowała Komisja Nauki, Edukacji i Sportu, została niezwłocznie opublikowana w Monitorze Polskim. Czytamy w niej: „Senat Rzeczypospolitej Polskiej, przyjmując uchwałę w 550. rocznicę urodzin tego Wielkiego Polaka, chce po raz kolejny przypomnieć jego postać i zasługi, na stałe obecne w naszej społecznej świadomości. To przypomnienie ma na celu uświadomienie światowych zasług Polski i Polaków dla nauki oraz wzmocnienie współczesnych dążeń świata nauki i edukacji do podmiotowej obecności nauki

[31] Zapis stenograficzny z posiedzenia Komisji Ustawodawczej (273.), 19 października 2022 r., s. 10, <https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatkomisjeposiedzenia/9882/stenogram/273u_2_egz.pdf>, s. 10, dostęp 27 III 2023.

[32] Zapis stenograficzny z posiedzenia Komisji Ustawodawczej (273.), 19 października 2022 r., s. 10, <https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatkomisjeposiedzenia/9882/stenogram/273u_2_egz.pdf>, s. 12–15, dostęp 27 III 2023.

[33] Posiedzenie: 52. posiedzenie Senatu RP X kadencji, 1 dzień, <https://www.senat.gov.pl/prace/posiedzenia/przebieg,586,1,przemowienia.html>, dostęp 27 III 2023.

[34] 52. posiedzenie Senatu RP X kadencji, 16 listopada 2022 r., <https://www.senat.gov.pl/prace/posiedzenia/tematy,586,1.html>, dostęp 27 III 2023.

[35] Sprawozdanie stenograficzne. 52. posiedzenie Senatu Rzeczypospolitej w dniu 16 listopada 2022 r., <https://www.senat.gov.pl/prace/posiedzenia/przebieg,586,1,wersja-pdf.html>, s. 9, dostęp 27 III 2023.

[36] Drugie czytanie projektu uchwały ustanawiającej rok 2023 Rokiem Mikołaja Kopernika w 550. rocznicę urodzin, <https://www.senat.gov.pl/sklad/senatorowie/szczegoly-glosowania,495,1,10.html>, dostęp 27 III 2023.

w polskim życiu społecznym, gospodarczym i politycznym"[37]. Dalsza część aktu nawiązywała do teraźniejszości oraz perspektyw młodych ludzi zainspirowanych tą wszechstronną postacią. Jak podkreślono: „Badania naukowe i ich wdrażanie do nowoczesnej gospodarki zdecydują o sile społeczeństw, narodów i państw"[38].

IX. Polityka historyczna – pamięć – upamiętnianie – polityka pamięci

W przestrzeni publicznej funkcjonują obok siebie dwa terminy: „polityka historyczna" oraz „polityka pamięci". Tym pierwszym chętniej posługują się politolodzy, natomiast drugim – socjolodzy. Oba są kalkami z innych języków: „polityka historyczna" wywodzi się z języka niemieckiego (*Geschichtspolitik*), natomiast „polityka pamięci" – z angielskiego (*politics of memory*). Zwolennicy terminu „pamięć" wskazują, że trafniej oddaje on sens aniżeli „historia" – „W polityce pamięci nie chodzi bowiem o ustalenie prawdy historycznej, ale wykorzystanie w konkretnych celach konkretnego obrazu przeszłości, jaki jest w społecznej i indywidualnej świadomości. To również umiejętność kształtowania wspólnotowego postrzegania przeszłości, by łatwiej wpływać na teraźniejszość"[39]. Kreatorem polityki historycznej jest państwo, a ściślej – jego wyspecjalizowane agendy, podejmujące ewentualnie współpracę z niepaństwowymi podmiotami[40]. Natomiast „dla władzy od zawsze […] obraz minionych dziejów oraz świadomość historyczna społeczeństwa i narodu były elementami, którymi chciała zarządzać i mieć na nie wpływ"[41].

Przywołane w artykule przykłady uchwał okolicznościowych Sejmu RP i Senatu RP jednoznacznie wskazują na ich potencjał przypominania o wielkich Polakach – bojownikach, naukowcach, twórcach – czy wydarzeniach przynoszących chwałę narodowi polskiemu. Wpisują się w budowanie pamięci zbiorowej. Mimo że za politykę historyczną odpowiada państwo (władze i instytucje państwowe), to oddolne działania w tej kwestii podejmowane są też przez obywateli, czyli społeczeństwa lokalne.

Przecież wspólna historia i utożsamianie się z nią konsolidują cały naród. Z jednej strony mamy do czynienia z pamięcią historyczną, a z drugiej – z celowo prowadzoną polityką upamiętniania ludzi i wydarzeń z dziejów własnego państwa. Nie ma w tym nic złego, dopóki nie jest to wykorzystywane do celów politycznych[42]. Zwłasz-

[37] Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 listopada 2022 r. ustanawiająca rok 2023 Rokiem Mikołaja Kopernika w 550. rocznicę urodzin, M.P. poz. 1120.

[38] Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 listopada 2022 r. ustanawiająca rok 2023 Rokiem Mikołaja Kopernika w 550. rocznicę urodzin, M.P. poz. 1120.

[39] K. Kącka, *Polityka historyczna: kreatorzy, narzędzia, mechanizmy działania – przykład Polski*, [w:] *Narracje pamięci: między polityką a historią*, red. K. Kącka, J. Piechowiak-Lamparska, A. Ratke-Majewska, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2015, s. 64.

[40] R. Chwedoruk, *Polityka historyczna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018, s. 191.

[41] A. Wolff-Powęska, *Polskie spory o historię i pamięć. Polityka historyczna*, „Przegląd Zachodni" 2007, nr 1, s. 3.

[42] K. Kącka, *op. cit.*, s. 60.

cza w społeczeństwie podzielonym (jak w ostatnim czasie w Polsce) istotne jest zachowanie równowagi i uszanowanie poglądów całej populacji[43]. Rządzący (władza), jak również ugrupowania polityczne starały i starają się subiektywnie dokonywać wyboru faktów czy osób z naszej przeszłości, które chcą wyeksponować. Widać to także w dwóch ostatnich (2015–2019, 2019–2023) kadencjach Sejmu RP i Senatu RP: w izbie niższej większość stanowili zwolennicy polityki konserwatywnej, a w wyższej – w latach 2019–2023 – senatorowie o poglądach bardziej liberalnych. Znajdowało to odzwierciedlenie również w selekcji postaci oraz wydarzeń czy idei, które były wybierane na patronów przez te izby parlamentu w kolejnych latach.

O założeniach i realizacji polityki historycznej poszczególnych opcji politycznych sprawujących władzę w państwie polskim mówi m.in. dobór patronatów. Jeżeli zestawimy wyróżnione nazwiska i wydarzenia z podziałem mandatów, a co za tym idzie: z opcją polityczną dominującą w każdej z izb parlamentu w poszczególnych kadencjach, to otrzymamy dwa obrazy polityki historycznej kreowanej przez dwa obozy ścierające się ze sobą (PiS i PO). Widać to w ramach podwójnych kadencji parlamentu w latach 2007–2015 i 2015–2023. W Sejmie RP w latach 2005–2007[44] oraz 2015–2019[45] i 2019–2023[46] większość stanowili posłowie z Komitetu Wyborczego PiS. Zdominowali oni również Senat RP w latach 2005–2007[47] oraz 2015–2019[48], lecz w latach 2019–2023[49] w izbie wyższej zapanowała prawie równowaga senatorów z Komitetu Wyborczego PiS oraz komitetów będących w opozycji do niego (Komitetów Wyborczych KO oraz PSL, Sojuszu Lewicy Demokratycznej). Natomiast w trakcie dwóch kadencji w latach 2007–2011[50] i 2011–2015[51] to PO z PSL uzyskały większość mandatów w Sejmie RP, a w Senacie RP przeszło połowa mandatów należała

[43] Zwracają na to uwagę R. Zenderowski, K. Cebul, *Polityka historyczna w zróżnicowanym społeczeństwie*, „Edukacja Międzykulturowa" 2020, nr 2, s. 103–116.

[44] Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2005. Wyniki wyborów do Sejmu RP, <https://wybory2005.pkw.gov.pl/SJM/PL/WYN/M/index.htm>, dostęp 27 VII 2024.

[45] Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2015. Wyniki wyborów do Sejmu RP, <https://parlament2015.pkw.gov.pl/349_Wyniki_Sejm.html>, dostęp 27 VII 2024.

[46] Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2019. Wyniki wyborów do Sejmu RP, <https://sejmsenat2019.pkw.gov.pl/sejmsenat2019/pl/wyniki/sejm/pl>, dostęp 27 VII 2024.

[47] Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2005. Wyniki wyborów do Senatu RP, <https://wybory2005.pkw.gov.pl/SNT/PL/WYN/M/index.htm>, dostęp 27 VII 2024.

[48] Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2015. Wyniki wyborów do Senatu RP, <https://parlament2015.pkw.gov.pl/351_Wyniki_Senat.html>, dostęp 27 VII 2024.

[49] Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2019. Wyniki wyborów do Senatu RP, <https://sejmsenat2019.pkw.gov.pl/sejmsenat2019/pl/wyniki/senat/pl>, dostęp 27 VII 2024.

[50] Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2007. Wyniki wyborów do Sejmu RP, <https://wybory2007.pkw.gov.pl/SJM/PL/WYN/W/index.htm>, dostęp 27 VII 2024; Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2007. Wyniki wyborów do Senatu RP, <https://wybory2007.pkw.gov.pl/SNT/PL/WYN/M/index.htm>, dostęp 27 VII 2024.

[51] Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2011. Wyniki wyborów do Sejmu RP, <https://wybory2011.pkw.gov.pl/wsw/pl/000000.html#tabs-1>, dostęp 27 VII 2024; Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2011. Wyniki wyborów do Senatu RP, <https://wybory2011.pkw.gov.pl/wsw/pl/000000.html#tabs-2>, dostęp 27 VII 2024.

do senatorów z PO. Warto o tym pamiętać w analizie uchwał podejmowanych przez parlamentarzystów co do kolejnych patronatów okolicznościowych.

Zarówno posłowie, jak i senatorowie bez względu na opcję polityczną przychylali się do inicjatyw społecznych lub sami wychodzili z projektami uchwał odnośnie do polskich pisarzy, poetów, kompozytorów (muzyków) czy naukowców (m.in. w latach 2008–2015: Z. Herberta, J. Słowackiego, F. Chopina, C. Miłosza, M. Skłodowskiej-Curie, J. Heweliusza, J. Korczaka, J.I. Kraszewskiego, J. Tuwima, O. Kolberga, J. Długosza, a w latach 2016–2023: H. Sienkiewicza, J. Conrada-Korzeniowskiego, G. Herlinga-Grudzińskiego, S. Moniuszki, K.K. Baczyńskiego, C.K. Norwida, M. Konopnickiej, J. Wybickiego, I. Łukasiewicza). Jeżeli chodzi o patronaty osób związanych z polityką i dowodzeniem, to częściej takie uchwalał Sejm RP w czasach dominacji posłów związanych z Komitetem Wyborczym PiS – wyróżnieni zostali cichociemni (2016 r.), T. Kościuszko i J. Piłsudski (2017 r.), I. Sendlerowa (2018 r.), A. Walentynowicz (2019 r.), S. Żółkiewski (2020 r.), grupa Ładosia (2021 r.), W. Korfanty (2023 r.). W latach 2007–2015, gdy większość w Sejmie RP miała koalicja PO i PSL, tylko raz (w 2014 r.) patronem roku był polski prawnik, historyk, politolog i dyplomata, świadek Holokaustu – J. Karski. Senatorowie – poza 2014 r. (Rok Jana Nowaka-Jeziorańskiego) i 2017 r. (Rok Władysława Raczkiewicza, Józefa Hallera i Tadeusza Kościuszki) oraz 2022 r. (Rok Bronisława Geremka i Władysława Bartoszewskiego) – patronowali głównie uroczystościom dotyczącym osób związanych z twórczością artystyczną i nauką.

Do rocznic wydarzeń z dziejów polskich częściej odwoływali się posłowie w latach 2015–2023. Po dojściu PiS do władzy i zdobyciu większości w obu izbach parlamentu stosunki polsko-węgierskie były nacechowane przyjaźnią i „wręcz miłością", jak stwierdził Mihály Rosonczy-Kovács z węgierskiego instytutu Nézőpont Intézet w rozmowie z Polską Agencją Prasową[52]. Zarówno Sejm RP, jak i Senat RP w roku 2016 objęły patronat nad Rokiem Solidarności Polsko-Węgierskiej. Obóz Zjednoczonej Prawicy (PiS i Solidarna Polska / Suwerenna Polska) nader często odwoływał się do treści patriotycznych i religijnych. Sejm RP objął patronat nad: jubileuszem 1050-lecia chrztu Polski (2016 r.), 300-leciem koronacji obrazu Matki Bożej Częstochowskiej (2017 r.), jubileuszem 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości i rocznicami konfederacji barskiej oraz powstania wielkopolskiego (2018 r.; w tym roku obie izby objęły patronat nad obchodami), a także powstań śląskich (uchwała Sejmu RP na 2019 r., a Senatu RP na 2021 r.) i unii lubelskiej (w 2019 r.). Posłowie przyjęli też uchwałę w sprawie obchodów rocznicy Bitwy Warszawskiej oraz zaślubin Polski z morzem (oba patronaty w 2020 r.), a także Konstytucji 3 maja (2021 r.). Natomiast Senat RP w czasach, gdy większość mandatów miała PO, raczej podejmował dyskusję i przyjmował uchwały okolicznościowe dotyczące patronatu nad obchodami: w 2009 r. związanymi z polską demokracją, w 2010 r. z demokracją lokalną, w 2012 r.

[52] M. Furdyna, *Przyjaźń polsko-węgierska w cieniu chłodnych stosunków politycznych*, <https://www.pap.pl/aktualnosci/przyjazn-polsko-wegierska-w-cieniu-chlodnych-stosunkow-politycznych>, dostęp 27 VII 2024.

z uniwersytetami trzeciego wieku, w 2014 r. z odrodzeniem Senatu RP, w 2015 r. z samorządem terytorialnym, jak również w 2021 r. z polską tradycją konstytucyjną i pracownikami ochrony zdrowia oraz w 2023 r. z pamięcią bohaterek i bohaterów getta warszawskiego. W 2014 r. senatorowie uczcili wielki jubileusz Uniwersytetu Jagiellońskiego, a w 2018 r. – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.

Powyższe zestawienie ilustruje politykę historyczną opartą na pamięci o wydarzeniach i polskich twórcach kreowaną przez obóz PiS oraz dowodzi pamięci o dokonaniach literackich, muzycznych czy naukowych wielkich Polaków w przeszłości, jak też kultywowania tradycji i postaw obywatelskich przez koalicję PO i PSL.

X. Pamiętanie i zapominanie

Narzędziem stosowanym przez kreatorów polityki historycznej w Polsce na przestrzeni ostatnich 20 lat były właśnie uchwały okolicznościowe w sprawie patronatu nad danym rokiem kalendarzowym. Z jednej strony zadziałał mechanizm (strategia) pamiętania, stąd tak wielu uhonorowanych Polaków – z przeszłości odległej, ale i niedawnej. Z drugiej natomiast daje się zauważyć mechanizm zapominania, czyli „świadomego pomijania niewygodnych zdarzeń lub postaci w oficjalnej narracji”[53]. W następstwie analizy sporządzonego wyżej zestawienia patronatów Sejmu RP oraz Senatu RP można by znaleźć wiele pominiętych postaci z dziejów polskich, na co niejednokrotnie wskazywali oponenci w trakcie dyskusji przy podejmowaniu uchwał. Dużo na ten temat mówią zapisy przebiegu prac nad poselskimi czy senatorskimi projektami uchwał okolicznościowych. W wielu przypadkach nie chodziło o ustalenie prawdy historycznej, ale o wykorzystanie obrazu postaci czy przeszłości, jaki był kreowany w społecznej i indywidualnej świadomości, w konkretnych celach. Pokuśmy się o stwierdzenie, że było to kształtowanie wspólnotowego postrzegania historii, żeby łatwiej wpływać na teraźniejszość. Pamiętajmy jednak, że polityka historyczna to nie tylko ostentacyjne obchody świąt państwowych i kampanie promocyjne, lecz także – czy przede wszystkim – codzienna praca u podstaw w budowaniu tożsamości i narodowej pamięci, z czym my, jako społeczeństwo polskie, niekiedy mamy problem. A przecież „celem polityki historycznej powinno być wzmacnianie «wspólnego mianownika» w sferze postaw, norm i wartości wyrastających z historycznego doświadczenia i dziedzictwa danego narodu, czy inaczej rzecz ujmując – wspieranie pewnej ciągłości międzypokoleniowej poprzez międzygeneracyjny «transfer pamięci zbiorowej» (ujęcie pozytywne)”[54].

Czy w ciągu przeszło dwóch dekad (2001–2023) w pełni korzystano z inicjatywy upamiętniania Polaków i polskich wydarzeń? Na tak postawione pytanie odpowiedź musi być negatywna, ale nie oznacza to, że szanse, jakie stwarzały patronaty, zostały

[53] Szerzej pisze o tym J. Tokarska-Bakir, *Nędza polityki historycznej*, [w:] *Pamięć jako przedmiot władzy*, red. P. Kosiewski, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa 2008, s. 27–30.

[54] R. Zenderowski, K. Cebul, *op. cit.*, s. 107.

zaprzepaszczone. W ocenie tego zagadnienia należy wziąć pod uwagę kilka czynników. Pierwszy wiąże się z docenieniem historii przez posłów i senatorów, na co wskazuje znaczący, odnotowany w artykule wzrost liczby uchwał – *vide* maksymalne wykorzystywanie liczby patronatów możliwych do uchwalenia w danym roku. Druga istotna kwestia dotyczy inicjowania uchwał przez lokalne lub regionalne środowiska i instytucje – *vide* opisaną aktywność np. Muzeum Hymnu Narodowego w Będominie w kontekście uchwalenia Roku Józefa Wybickiego – i szukania dla nich wsparcia wśród parlamentarzystów. Ten element, jak już podkreślano, jest szczególnie istotny w kontekście budowania tożsamości na kilku poziomach – w odniesieniu do J. Wybickiego i hymnu narodowego w wymiarze zarówno lokalnym, regionalnym, narodowym, jak i międzynarodowym. Trzeci czynnik to wpływ, jaki sejmowe i senackie uchwały o patronacie mają na działalność innych organów i instytucji państwowych. Tu modelowym przykładem może być emitowanie monet okolicznościowych i banknotów kolekcjonerskich przez Narodowy Bank Polski, które stanowi pozytywną reakcję na uchwalane przez parlamentarzystów specjalne uchwały[55].

W podsumowaniu odwołajmy się do przemyśleń kulturoznawcy i antropologa Rocha Sulimy, który odnosząc się do swojej najnowszej książki *Powidoki codzienności. Obyczajowość Polaków na progu XXI wieku*, wydanej w maju 2022 r., podkreślił: „Dziś jak nigdy wcześniej przeszłość regionu daje poczucie przynależności lokalnej. Impuls przychodzi raczej z zewnątrz, ma w tym także istotny udział kultura popularna ze swoimi eventami, festynami i ofertami grup rekonstrukcyjnych. Tradycja odnaleziona staje się wartością, dopiero kiedy dostrzeżemy ją niejako z dystansu, z pozycji obserwatora, uczestnika ponadlokalnych, w tym ogólnopolskich – obiegów treści kultury"[56].

R. Sulima ponadto zwrócił uwagę, że codzienność jest skażona przez politykę, co ma trudne do rozpoznania skutki. Podkreślił jednocześnie, że polityka jest stawianiem pytań, grą, w której należy przewidywać parę ruchów naprzód. Ludzie muszą się z czymś zderzać, o coś spierać. Powiedział także rzecz fundamentalną w kontekście tematyki niniejszego artykułu, gdy przypomniał, że mimo narzekania na wszechobecność polityki należy pamiętać, iż pobudza ona aktywność społeczną. To właśnie jest jedną z głównych wartości, jaką niosą podejmowane przez posłów i senatorów uchwały ustanawiające patronów poszczególnych lat. Warto ten impuls wykorzystać. Nie należy odrzucać go *a priori*, kiedy tylko wybrane wydarzenie lub postać nie pasują do naszej narracji. Naszą siłą zawsze była wielokulturowość, wielonarodowość, wieloreligijność, czyli krótko mówiąc: różnorodność, a to oznacza wielobarwność i nietuzinkowość, którą charakteryzowali się Polacy. Nie traćmy tego, co w nas szczególnie cenne, a ostatnio tak pięknie wyraziło się w postawie wobec kilku

[55] Tytułem przykładu można wskazać wyemitowanie w 2022 r. specjalnej monety poświęconej I. Łukasiewiczowi w 200. rocznicę jego urodzin – Narodowy Bank Polski, <https://www.nbp.pl/banknoty_i_monety/monety_okolicznosciowe/2022/2022_05___lukasiewicz_pl.pdf>, dostęp 10 II 2023.

[56] R. Sulima, *Żyjemy w kulturze permanentnego protestu*, rozm. przepr. J. Bojańczyk, „Plus Minus", 18–19 VI 2022, s. 20.

milionów uchodźców wojennych z Ukrainy przybywających od 2022 r. W utrwalaniu takich dobrych wzorców bez wątpienia mogą pomóc patroni poszczególnych lat ustanawiani przez parlamentarzystów, a wśród nich wybitni przedstawiciele narodu polskiego oraz wydarzenia i idee mające szczególne miejsce w naszej historii.

Bibliografia

Źródła

52. posiedzenie Senatu RP X kadencji, <https://www.senat.gov.pl/prace/posiedzenia/tematy,586,1.html>.

Drugie czytanie projektu uchwały ustanawiającej rok 2023 Rokiem Mikołaja Kopernika w 550. rocznicę urodzin, <https://www.senat.gov.pl/sklad/senatorowie/szczegoly-glosowania,495,1,10.html>.

Drugie i trzecie czytanie projektu uchwały w sprawie ustanowienia roku 2006 Rokiem Języka Polskiego, <http://ww2.senat.pl/k6/dok/diar/05/0501a.htm#a27>.

Głosowanie nr 9 na 39. posiedzeniu Sejmu RP, pkt 12. Sprawozdanie Komisji o poselskich projektach uchwał w sprawie: – ustanowienia roku 2022 Rokiem Józefa Rufina Wybickiego, – ustanowienia roku 2022 Rokiem Józefa Wybickiego (druki nr 1138, 1272 i 1598). Głosowanie nad całością projektu, <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/agent.xsp?symbol=glosowania&nrkadencji=9&nrposiedzenia=39&nrglosowania=9>.

Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 maja 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, M.P. poz. 483.

Obwieszczenie Marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 sierpnia 2018 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały Senatu Rzeczypospolitej Polskiej – Regulamin Senatu, M.P. poz. 846.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Kultury i Środków Przekazu (nr 67) z dnia 28 września 2021, <https://orka.sejm.gov.pl/zapisy9.nsf/0/F44F8F66758D79B3C1258760003B9E5A/%24File/0171609.pdf>.

Pismo przewodniczącego Komisji Nauki, Edukacji i Sportu Kazimierza Wiatra do marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej Tomasza Grodzkiego, Warszawa, 4 sierpnia 2022 r., druk senacki nr 789, <https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatdruki/12367/druk/789.pdf>.

Poselski projekt uchwały w sprawie ustanowienia roku 2022 Rokiem Józefa Rufina Wybickiego, druk sejmowy nr 1138, <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/druk.xsp?nr=1138>.

Poselski projekt uchwały w sprawie ustanowienia roku 2022 Rokiem Józefa Wybickiego, druk sejmowy nr 1272, <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=1272>.

Posiedzenie: 52. posiedzenie Senatu RP X kadencji, 1 dzień, <https://www.senat.gov.pl/prace/posiedzenia/przebieg,586,1,przemowienia.html>.

Sprawozdanie stenograficzne. 52. posiedzenie Senatu Rzeczypospolitej w dniu 16 listopada 2022 r., <https://www.senat.gov.pl/prace/posiedzenia/przebieg,586,1,wersja-pdf.html>.

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, M.P. nr 26, poz. 185.

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 września 2010 r. w sprawie uczczenia pamięci Marii Konopnickiej, M.P. nr 70, poz. 865.

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej z dnia 14 października 2021 r. w sprawie ustanowienia roku 2022 Rokiem Józefa Wybickiego, M.P. poz. 981.

Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 grudnia 2005 r. w sprawie ustanowienia roku 2006 Rokiem Języka Polskiego, M.P. nr 84, poz. 1203.

Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 listopada 2022 r. ustanawiająca rok 2023 Rokiem Mikołaja Kopernika w 550. rocznicę urodzin, M.P. poz. 1120.

Wniesione projekty uchwał, którym jeszcze nie został nadany nr druku: Projekt uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia… w sprawie ustanowienia roku 2023 Rokiem Mikołaja Kopernika, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/Projekty/9-021-405-2022/$-file/9-021-405-2022.pdf>.

Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2005. Wyniki wyborów do Sejmu RP, <https://wybory2005.pkw.gov.pl/SJM/PL/WYN/M/index.htm>.

Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2005. Wyniki wyborów do Senatu RP, <https://wybory2005.pkw.gov.pl/SNT/PL/WYN/M/index.htm>.

Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2007. Wyniki wyborów do Sejmu RP, <https://wybory2007.pkw.gov.pl/SJM/PL/WYN/W/index.htm>.

Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2007. Wyniki wyborów do Senatu RP, <https://wybory2007.pkw.gov.pl/SNT/PL/WYN/M/index.htm>.

Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2011. Wyniki wyborów do Sejmu RP, <https://wybory2011.pkw.gov.pl/wsw/pl/000000.html#tabs-1>.

Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2011. Wyniki wyborów do Senatu RP, <https://wybory2011.pkw.gov.pl/wsw/pl/000000.html#tabs-2>.

Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2015. Wyniki wyborów do Sejmu RP, <https://parlament2015.pkw.gov.pl/349_Wyniki_Sejm.html>.

Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2015. Wyniki wyborów do Senatu RP, <https://parlament2015.pkw.gov.pl/351_Wyniki_Senat.html>.

Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2019. Wyniki wyborów do Sejmu RP, <https://sejmsenat2019.pkw.gov.pl/sejmsenat2019/pl/wyniki/sejm/pl>.

Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2019. Wyniki wyborów do Senatu RP, <https://sejmsenat2019.pkw.gov.pl/sejmsenat2019/pl/wyniki/senat/pl>.

Zapis stenograficzny (41) ze wspólnego posiedzenia Komisji Kultury i Środków Przekazu (4.) oraz Komisji Ustawodawczej (5.) w dniu 8 grudnia 2005 r. (nieautoryzowany), <http://ww2.senat.pl/k6/kom/kksp/2005/004ksp.htm>.

Zapis stenograficzny z posiedzenia Komisji Ustawodawczej (273.) 19 października 2022 r., <https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatkomisjeposiedzenia/9882/stenogram/273u_2_egz.pdf>.

Piśmiennictwo

Białokur M., *Powstania śląskie we współczesnej kulturze popularnej i przestrzeni publicznej*, [w:] *Powstania śląskie. Polityka – historia – pamięć*, red. M. Kopczyński, B. Kuświk, Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski, Muzeum Historii Polski, Opole–Warszawa 2021.

Chwedoruk R., *Polityka historyczna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.

Furdyna M., *Przyjaźń polsko-węgierska w cieniu chłodnych stosunków politycznych*, <https://www.pap.pl/aktualnosci/przyjazn-polsko-wegierska-w-cieniu-chlodnych-stosunkow-politycznych>.

Kącka K., *Polityka historyczna: kreatorzy, narzędzia, mechanizmy działania – przykład Polski*, [w:] *Narracje pamięci: między polityką a historią*, red. K. Kącka, J. Piechowiak-Lamparska, A. Ratke-Majewska, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2015.

Mickiewicz A., lekcja XIII, [w:] *idem*, *Literatura słowiańska*, tłum. F. Wrotkowski, t. 2: *Rok drugi, 1841–1842*, Księgarnia Jana Konstantego Żupańskiego, Poznań 1865, <https://archive.org/details/literaturasowia02mickgoog/page/n270/mode/2up>.

Nijakowski L.M., *Sejmowe uchwały upamiętniające jako medium pamięci zbiorowej. Studium przypadku: Muzeum Śląska Opolskiego*, „Studia Socjologiczne" 2021, nr 1.

Nijakowski L.M., *Uchwały sejmowe jako mechanizm polityki pamięci*, „Przegląd Humanistyczny" 2017, nr 2.

Platforma nie lubi Konopnickiej, <https://www.wprost.pl/kraj/178542/platforma-nie-lubi-konopnickiej.html>.

Secler B., *Konfliktowe rocznice – wymiar międzynarodowy polskiej polityki pamięci na przykładzie wybranych uchwał rocznicowych Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Humanistyczny" 2017, nr 2.

Secler B., *Narracje alternatywne i marginalne w uchwałach rocznicowych Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2009-2019. Przykład uchwał upamiętniających 70. i 80. rocznicę wybuchu II wojny światowej*, „Politeja" 2021, nr 1.

Secler B., *Odzyskanie niepodległości w uchwałach rocznicowych Sejmu i Senatu RP i świadomości historycznej Polaków*, [w:] *Polska po latach niewoli*, red. R. Kowalczyk, Społeczne Stowarzyszenie Prasoznawcze „Stopka" im. Stanisława Zagórskiego, Łomża 2018.

Secler B., *Wielkie rocznice w uchwałach VI kadencji Sejmu RP*, [w:] *Wielkie rocznice w dyskursie publicznym i pamięci społecznej*, red. M. Kosman, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2011.

Skrzypek M., *Delegitymizacja tranzycji systemowej w polskim dyskursie sejmowym na przykładzie exposé Prezesów Rady Ministrów i uchwał okolicznościowych (1991–2019)*, „Refleksje" 2022, nr 2.

Sobczak J., *Przejdziem Wartę. Wielkopolskimi śladami Józefa Wybickiego i Jana Henryka Dąbrowskiego*, Wydawnictwo Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury, Poznań 1996.

Spór w Sejmie o uczczenie 150. rocznicy wybuchu powstania styczniowego, <https://dzieje.pl/aktualnosci/spor-w-sejmie-o-uczczenie-150-rocznicy-wybuchu-powstania-styczniowego>.

Sulima R., *Żyjemy w kulturze permanentnego protestu*, rozm. przepr. J. Bojańczyk, „Plus Minus", 18–19 VI 2022.

Tokarska-Bakir J., *Nędza polityki historycznej*, [w:] *Pamięć jako przedmiot władzy*, red. P. Kosiewski, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa 2008.

Wolff-Powęska A., *Polskie spory o historię i pamięć. Polityka historyczna*, „Przegląd Zachodni" 2007, nr 1.

Zenderowski R., Cebul K., *Polityka historyczna w zróżnicowanym społeczeństwie*, „Edukacja Międzykulturowa" 2020, nr 2.